

Předmluva

Komu je publikace určena? Co v ní čtenář nalezne? Kdo jsou autoři? Jaký byl jejich cíl a jaké byly jejich pohnutky k napsání publikace? Odpověď na tyto otázky (či aspoň některou z nich) očekává ojediněle ten z mála čtenářů, kteří se v dnešní době ještě zdržují čtením předmluv či úvodů.

Abychom tohoto pečlivého, nám založením blízkého, čtenáře nezklamali, pokusíme se na shora uvedené otázky dát aspoň částečnou odpověď.

Komu je publikace určena? Na tuto otázku by měli asi autoři všech odborných publikací odpovídat, k potěše nakladatele především, že téměř všem, kteří to se svou kariérou v daném oboru myslí vážně. Aniz bychom byli vedeni snahou o dodržení těchto schémat, musíme přiznat, že jsme tuto sbírku pracovněprávních studií koncipovali tak, aby přinesla užitek skutečně širokému spektru uživatelů, studenty práv přirozeně počínaje, pokračující přes advokátní koncipienty, justiční čekatele, praktikující advokáty, odbornáře, zaměstnavatele a zaměstnance, ale konče třeba i těmi spoluobčany, kteří rádi luští „tajenky“ nebo které dráždí náznaky historek ze soudních síní a předsíní (byť připouštíme, že pro naposled uvedené potřeby lze nalézt atraktivnější právní obory, než je právo pracovní).

Přeci jen se krátce zastavíme u jedné skupiny předpokládaných čtenářů – u studentů práv. Před více než 10 lety jsme zavedli do výuky na pražské Právnické fakultě UK volitelný předmět „Pracovní právo v aplikační praxi“ a v jeho rámci též uváděli jedno „simulované soudní řízení“, ve kterém byl před studenty „projednáván“ smyšlený pracovní spor za účasti učitelů fakulty a soudců Nejvyššího soudu ČR. Již tehdy, v době předcházející dnešní „vlně“ Moot courtů všeho druhu, bylo na diskusích (které „procesem“ prolínaly) patrné, jak studenty tato doplňující forma výuky zaujala. Snaha přiblížit studentům pražské právnické fakulty ve větší míře některé specifické otázky aplikace pracovního práva (jak z pohledu sporných stran pracovního sporu, tak z pohledu soudu, před který sporné strany předstupují) nás pak vedla k vytvoření obsahové náplně dalšího volitelného předmětu „Pracovněprávní spory – případové studie“. Předmět vyučovaný zkušenými učiteli, kteří jsou současně soudci, advokáty či rozhodci si získal mezi studenty okamžitě zájem převyšující každoročně jeho kapacitní možnosti. Převážná většina autorů studií v této publikaci se výuky účastní a vymýšlí již po tři roky vždy nové studie, které by bylo možné na seminářích se studenty rozebírat. Ideový základ této publikace byl tedy vytvořen přirozenou cestou a vedl k myšlence shromáždit ucelenější soubor studií, který by pokrýval nejvýznamnější oblasti, ve kterých dochází k pracovněprávním sporům, nebo ty, které jsou odbornou veřejností diskutovány.

Myšlenka jistě není, z pohledu světového ani evropského, originální. Na našem trhu lze objevit nejrůznější (nepochybně přínosné) „sbírky příkladů“, „knihy otázek a odpovědí“ apod., ale bohužel i často diskutabilní, mnohdy až ideologicky zabarvené, pohledy vedoucí ke sbírkám jakýchsi „návodů chvatů a protichvatů“. Naším cílem bylo obohatit trh české právnické literatury o publikaci, která nebude „psána perem“ žádně ze stran potenciálních sporů, nebude primárně psána pod úhlem pohledu zaměstnavatele nebo naopak zaměstnance

Předmluva

či odbornáře. Nebylo též našim cílem napsat „učební pomůcku“ obsahující v zadní části publikace „klíč správných řešení“, když tento systém sám o sobě nutí ke zjednodušování zadání i odpovědi a nemůže odrazet variabilitu života. Právě proto jsou námi předestřené řešené studie občas „košaté“ a z téhož důvodu jsou neřešené studie spíše námětem k diskusím a rozborům pro ty, kteří cítí v řešení výzvu; zadání neřešených příkladů jsou formulována tak, že spíše než k jednoznačně správné či dokonce jednoduché odpovědi by měla vést studenty k hledání různých možností a kombinací při hledání optimálních postupů. Nakolik se nám povedlo zamýšleného cíle dosáhnout, nechť posoudí čtenáři, kterým předem děkujeme za případné připomínky, které nám pomohou učinit případná další vydání této publikace pro čtenáře co nejužitečnější.

Praha, červen 2015

*za kolektiv autorů
Jan Pichrt a Ljubomír Drápal*

Pozn.: prof. JUDr. Jan Pichrt, Ph.D., JUDr. Ljubomír Drápal, doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D., a JUDr. Jakub Morávek, Ph.D., se podíleli na vytvoření této publikace v rámci výzkumného projektu „Soukromé právo XXI. století“, id. č. PRVOUK P 05.

Recenzenti publikace: prof. JUDr. Miroslav Bělina, CSc.
JUDr. Roman Fiala

Obsah

Předmluva	V
O autorech	VII
Seznam použitých zkratk	XVII
Kapitola 1. Pracovněprávní vztahy (vymezení)	1
1. Pracovněprávní vztahy	1
Kapitola 2. Individuální a kolektivní pracovněprávní spory; možnosti alternativních způsobů řešení pracovněprávních sporů	5
1. Individuální pracovněprávní spory	5
2. Kolektivní či individuální pracovní spory?	15
3. Alternativní způsoby rozhodování pracovněprávních sporů	19
Kapitola 3. Postup před vznikem pracovního poměru, rovné zacházení a zákaz diskriminace	23
1. Postup před vznikem pracovního poměru	23
2. Rovné zacházení a zákaz diskriminace	24
2.1. Odmítnutí uchazeče o zaměstnání z důvodu jeho výšky	24
Kapitola 4. Vznik pracovního poměru	36
1. Pracovní smlouva	36
2. Jmenování	40
3. Faktický pracovní poměr	46
Kapitola 5. Změna pracovního poměru	50
1. Převedení na jinou práci	50
1.1. Převedení na jinou práci – povinnost zaměstnavatele	50
1.2. Převedení na jinou práci – možnost zaměstnavatele	52
1.3. Přeložení	57
1.3.1. Přeložení – určení místa výkonu práce	57
2. Dočasné přidělení	59
2.1. Bezúplatná povaha dočasného přidělení	59
2.2. Náhrady škody při dočasném přidělení a jeho skončení	62
3. Pracovní cesta	64
3.1. Pracovní cesta – zahraniční pracovní cesta – cestovné	64
3.2. Pracovní cesta – plnění pracovních úkolů a přímá souvinnost s ním	66
Kapitola 6. Zánik pracovního poměru	69
1. Dohoda o rozvázání pracovního poměru	69
2. Výpověď z pracovního poměru daná zaměstnancem	74
3. Výpověď ze strany zaměstnavatele	77

Obsah

3.1.	Výpověď podle § 52 písm. a) ZPr	77
3.2.	Výpověď podle § 52 písm. b) ZPr	81
3.3.	Výpověď podle § 52 písm. c) ZPr	88
3.4.	Výpověď podle § 52 písm. d) ZPr	95
3.5.	Výpověď podle § 52 písm. e) ZPr	100
3.6.	Výpověď podle § 52 písm. f) ZPr	104
3.7.	Výpověď podle § 52 písm. g) ZPr	111
3.8.	Výpověď podle § 52 písm. h) ZPr	117
4.	Okamžité zrušení ze strany zaměstnance	124
4.1.	Okamžité zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnance – nepříznivý zdravotní stav zaměstnance	124
4.2.	Okamžité zrušení ze strany zaměstnance – nevyplacení finančního plnění	127
4.2.1.	Okamžité zrušení ze strany zaměstnance – vyplacení finančního plnění po uplynutí období splatnosti	127
4.2.2.	Okamžité zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnance – sporná část mzdy	131
5.	Okamžité zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele	134
5.1.	Okamžité zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele – vymezení důvodu	134
5.2.	Okamžité zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele – porušení povinnosti	138
5.3.	Okamžité zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele – intenzita porušení povinnosti	141
5.4.	Okamžité zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele – lhůta	144
6.	Okamžité zrušení pracovního poměru zákonným zástupcem nezletilého zaměstnance	150
6.1.	Okamžité zrušení pracovního poměru zákonným zástupcem nezletilého zaměstnance – důvody a osoba zákonného zástupce	150
6.2.	Okamžité zrušení pracovního poměru zákonným zástupcem nezletilého zaměstnance – druh soudního řízení	153
7.	Zrušení ve zkušební době	156
8.	Právní události	160
Kapitola 7. Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr		170
1.	Dohoda o provedení práce, nebo dohoda o pracovní činnosti?	170
2.	Odměna z dohody	174
3.	Skončení dohody o provedení práce	177

Kapitola 8. Pracovní doba a doba odpočinku	186
1. Právo brát se o své štěstí	186
2. Směnnost při výrobě salámů	187
3. Sladění pracovního a rodinného života	188
Kapitola 9. Odměňování včetně průměrného výdělku	194
1. Sjednání mzdy	194
2. Fakultativní složka mzdy	196
3. Osobní příplatek	198
4. Sjednání mzdy na určitou dobu	201
5. Průměrný výdělek a náhrada mzdy	203
6. Průměrný výdělek, pravděpodobný výdělek, překážky v práci, odstupné	205
7. Průměrný výdělek a základ pro výpočet náhrady za ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti	207
8. Průměrný výdělek a vyloučení některých složek mzdy ze základu pro výpočet průměrného výdělku	209
Kapitola 10. Překážky v práci na straně zaměstnance	212
1. Důležité osobní překážky v práci a obecně k překážkám v práci na straně zaměstnance	212
1.1. Oznámení překážky v práci na straně zaměstnance ...	212
1.2. Pracovní neschopnost	216
1.3. Péče o dítě	218
1.4. Nástup na rodičovskou dovolenou	221
1.5. Skončení rodičovské dovolené	225
1.6. Námitka neplatnosti/požadavek dalšího zaměstnávání a dočasná pracovní neschopnost	227
2. Jiné důležité osobní překážky v práci	229
2.1. Ledovka	229
3. Překážky v práci z důvodu obecného zájmu	230
3.1. Dětský tábor	230
3.2. Přednáška na horách	232
3.3. Zastupitel	233
Kapitola 11. Překážky v práci na straně zaměstnavatele	242
1. Prostoje a přerušení práce způsobené nepříznivými povětrnostními vlivy	242
2. Jiné překážky v práci na straně zaměstnavatele	244
3. Jiné překážky v práci na straně zaměstnavatele – částečná nezaměstnanost	247
4. Jiné překážky v práci na straně zaměstnavatele – doba strávená na pracovní cestě jinak než plněním pracovních úkolů	248
Kapitola 12. Dovolená	255
1. Určení čerpání dovolené	255
2. Dovolená a kontinuita trvání pracovního poměru	257
3. Dovolená před rodičovskou dovolenou	259

Obsah

4. Agenturní zaměstnávání a dovolená	260
5. Dodatková dovolená	261
6. Hromadné čerpání dovolené	262
7. Smrt zaměstnance a přechod nároku na dovolenou	264
8. Neplatné skončení pracovního poměru a nárok na dovolenou	265
9. Náhrada mzdy za dovolenou a režim rozvržení pracovní doby	266
10. Dovolená a mateřská dovolená	269
Kapitola 13. Péče o zaměstnance	275
1. Motivace zaměstnanců	275
2. Kvalifikační dohoda	276
Kapitola 14. Náhrada škody	279
1. Náhrada škody zaměstnancem	279
1.1. Obecná odpovědnost zaměstnance	279
1.2. Objektivní kumulace při obecné odpovědnosti	282
1.3. Náhrada ušlého zisku – jiné škody	284
1.4. Odpovědnost zaměstnance za schodek	286
1.5. Průkaznost inventarizace	288
1.6. Vyúčtování svěřených hodnot zaměstnancem	290
1.7. Okolnosti odůvodňující zproštění z odpovědnosti za schodek	292
2. Náhrada škody zaměstnavatelem	294
2.1. Nevydání potvrzení o zaměstnání	294
2.2. Nepravdivé ujištění zaměstnavatele	297
2.3. Vliv nepříznivého pracovního prostředí	299
2.4. Poškození zdraví na pracovní cestě	301
2.5. Cesta do zaměstnání	303
2.6. Příčinná souvislost mezi následky pracovního úrazu a škodou na výdělkou	305
2.7. Náhrada škody zaměstnavatelem – liberace zaměstnavatele	307
2.8. Zproštění (liberace) zaměstnavatele z jeho odpovědnosti za škodu vzniklou pracovním úrazem ...	309
2.9. Náhrada škody zaměstnavatelem – zproštění (liberace) zaměstnavatele	311
2.10. Odpovědnost za nemoc z povolání	313
2.11. K posouzení příčinné souvislosti mezi nemocí z povolání a ztrátou na výdělkou	315
2.12. Náhrada za ztrátu na výdělkou (fixní renta)	318
2.13. Podstatná změna poměrů poškozeného	321
2.14. Změna poměrů a rekvalifikace	323
2.15. Účelně vynaložené náklady spojené s léčením	325

Kapitola 15. Informování, projednání a zástupci zaměstnanců ..	328
1. Zástupci zaměstnanců, právo na „národní“ informování a projednání	328
1.1. Zástupci zaměstnanců a jejich postavení	328
1.2. Působnost odborové organizace	330
1.3. Rada zaměstnanců	331
2. Právo na nadnárodní informování a projednání	334
2.1. Evropská rada zaměstnanců	334
2.2. Vyjednávací výbor a evropská rada zaměstnanců ustavená podle zákona	337
Kapitola 16. Agenturní zaměstnávání	342
1. Agenturní zaměstnávání – forma zprostředkování zaměstnání	342
2. Dva typy zaměstnanců agentur práce (zaměstnanci „dočasně přidělovaní“ a „stálí“) a rozdílný obsah jejich pracovních smluv	344
3. Srovnatelný zaměstnanec	345
4. Náhrada škody při agenturním zaměstnávání	347
5. Ukončení dočasného přidělení k uživateli a pracovního poměru k agentuře práce	347
Kapitola 17. Konkurenční doložka	355
Kapitola 18. Osobní spis, potvrzení o zaměstnání a pracovní posudek	361
1. Pracovní posudek	361
Kapitola 19. Sledování zaměstnanců a jiná zpracování osobních údajů	365
1. Kamerový systém se záznamem jako prostředek evidence pracovní doby	365
2. Kamerový systém jako prostředek ochrany hodnot ve skladu	377
3. Docházkový systém	380
4. GPS sledování jako prostředek optimalizace trasy	383
5. Oznamování škodlivého jednání	385
6. (Ne)řádné zabezpečení zpracovávaných osobních údajů	388
Kapitola 20. Zvláštní povaha práce některých zaměstnanců, vyloučení pracovního vztahu a vyslání k výkonu práce na území jiného členského státu Evropské unie	418
1. Zvídavý zaměstnanec	418
2. Domácká práce	419
3. Manželem zaměstnavatele	420
4. Vyslání do České republiky	421

Obsah

Kapitola 21. Doručování písemností v pracovněprávních vztazích	430
Kapitola 22. Přejedod práv a povinností z pracovněprávních vztahů a zánik práv a povinností z pracovněprávních vztahů a přechod výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů	436
1. Nemochnice	436
Kapitola 23. Některá ustanovení o závazcích a výklad některých pojmů	449
1. Ustanovení § 346b–346e	449
2. Ustanovení § 347–350a	452
Kapitola 24. Soudy a soudci a pracovněprávní vztahy	456